

26 maja

W dniu ingresu do katedry lubelskiej, w Liście pasterskim pisze: *Przychodzę tu wprost z Jasnej Góry, od Pośredniczki łask wszelkich (...). Na swej tarczy biskupiej niosę pogodną, choć zoraną bliznami walki twarz Maryi. (...) ufam, że Oblubienica Ducha Świętego, Królowa Apostołów i Wspomożenie Wiernych, Matka Jasnogórska będzie i dla mnie, i dla Was, najmilsi, tarczą w walce, zwycięstwem i bramą niebios¹⁵.*

8 września

Godz. 11.00. Uczestniczy w uroczystości poświęcenia Narodu Polskiego Niepokalanemu Sercu Maryi, z udziałem całego Episkopatu Polski, podczas Mszy św. celebrowanej przez kard. Adama Sapiechę*. Jest współautorem [z Prymasem Polski, kard. Augustem Hlondem] tekstu Aktu poświęcenia.

W godzinach popołudniowych i wieczornych przygotowuje List pasterski do duchowieństwa i wiernych diecezji lubelskiej. Wskazuje w nim, że kult Maryi w Polsce jest zespolony z dziejami Narodu.

9 września

Godz. 5.30. W kaplicy Cudownego Obrazu odprawia Mszę św. i wygłasza kazanie do pielgrzymów diecezji lubelskiej.

Godz. 10.00. Przybywa do sali zabytkowej Biblioteki Jasnogórskiej na 2. Konferencję Plenarną Episkopatu Polski.

10 września

Współredaguje tekst orędzia Episkopatu Polski *W sprawie wyborów do Sejmu*, w którym biskupi, przedstawiając wiernym ich obowiązek udziału w życiu politycznym, podkreślają, że udział w wyborach jest prawem wszystkich obywateli w państwie demokratycznym.

Biskupi dokonują również oceny aktualnych stosunków między Kościołem a państwem. Wobec jednostronnego zerwania konkordatu, ogłoszenia przez rząd dekretu o nowym prawie małżeńskim [25 września 1945 roku], uznania przez państwo Polskiego Narodowego Kościoła Katolickiego, usuwania reli-

¹⁵ S. Wszyński, *Na dzień ingresu do katedry lubelskiej*, w: tegoż, *Listy pasterskie Prymasa Polski 1946–1974*, Paris 1975, s. 19.

gii ze szkół i laicyzacji wychowania, biskupi decydują się na wystosowanie obszernego memoriału do prezydenta KRN Bolesława Bieruta*.

1947

1–4 września

Uczestniczy w dorocznych rekolekcjach Episkopatu Polski.

5–8 września

Godz. 10.00. Bierze udział w 4. Konferencji Plenarnej Episkopatu Polski, której przewodniczy kard. August Hlond, Prymas Polski.

8 września

Godz. 7.00. W kaplicy Cudownego Obrazu odprawia Mszę św. dla pielgrzymów z parafii św. Jana w Lublinie i wygłasza kazanie, nawiązując do rocznicy Aktu Poświęcenia Narodu Polskiego Niepokalanemu Sercu Maryi.

Godz. 10.00. Podczas czwartego dnia obrad Konferencji Plenarnej Episkopatu Polski współredaguje odezwę do wiernych w pierwszą rocznicę Aktu poświęcenia.

Godz. 19.00. Podczas Mszy św. celebrowanej na wałach jasnogórskich wygłasza kazanie maryjne, związane z aktualnością obchodu rocznicy Aktu poświęcenia Niepokalanemu Sercu Maryi, do licznie zgromadzonych pielgrzymów [ponad 200 tys.].

9 września

Godz. 6.00. W kaplicy Cudownego Obrazu odprawia Mszę św. dla pielgrzymów lubelskich.

10 września

Po odprawieniu Mszy św. w kaplicy Cudownego Obrazu, powraca do Lublina z grupą pielgrzymów z parafii św. Jana.

1949

5 stycznia

Jasna Góra otrzymuje wiadomość o nominacji biskupa lubelskiego na arcybiskupa gnieźnieńskiego i warszawskiego, Prymasa Polski.

6 lutego

Podczas ingresu do prokatedry warszawskiej – mówi: *Przyszedłem do was w imię Matki Bożej, Królowej Polski. Sakrę Biskupią otrzymałem u stóp Pani Jasnogórskiej i w Jej imię pragnę być wam pasterzem, bowiem Jej zaufałem. Szła ze mną dotąd przez ziemię lubelską. Niech więc pozostanie na tarczy Prymasa Polski i niech króluje Narodowi. A mnie pozwólcie być Jej pokornym sługą¹⁶.*

9 lutego

Przybywa na Jasną Górę, by przed Obliczem Pani Jasnogórskiej, poprzez ćwiczenia rekolekcyjne, przygotować się do posługi prymasowskiej.

W kaplicy Cudownego Obrazu, podczas modlitwy zawiera Matce Bożej swoje prymasowskie posługiwanie: *Pragnę odprawić rekolekcje i poświęcić się Matce Najświętszej Częstochowskiej na nowy okres życia¹⁷. Postanowiłem sobie, że w herbie prymasowskim będzie Matka Boża Jasnogórska, Królowa Polski bez korony. Zbyt uboga jest obecnie Polska, by jej Królowa miała chodzić w koronie¹⁸.*

9–13 lutego

W godzinach popołudniowych spotyka się z paulinami jasnogórskimi. Wyjaśnia znaczenie poświęcenia Matce Bożej rodziny polskiej, polskiej parafii, diecezji i całego Narodu dla rozwoju życia religijnego.

14 lutego

Po Mszy św. odprawionej w kaplicy Cudownego Obrazu, powraca do Warszawy.

18 marca

W drodze z Krakowa, gdzie przewodniczył Konferencji Plenarnej Episkopatu Polski, nawiedza modlitewnie kaplicę Matki Bożej Jasnogórskiej.

3 sierpnia

Godz. 7.30. W kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej odprawia Mszę św., na której byli obecni Księża Jubilaci, siostry zakonne i wierni.

16 S. Wyszyński, *Dzieła zebrane*, t. 1, 1949–1953, Warszawa 1991, s. 19.

17 M.P. Romaniuk, *Życie, twórczość i posługa Stefana Kardynała Wyszyńskiego Prymasa Tysiąclecia*, Warszawa 1994, s. 361.

18 S. Wyszyński, *Pro memoria. Zapiski z lat 1948–1949 i 1952–1953*, Warszawa 2007, s. 48.

Godz. 8.15. Po Mszy św. wygłasza krótkie przemówienie i przyjmuje życzenia od siostr zakonnych. Do zebranych mówi: *Przeżywamy czasy bardzo trudne – szatan się pieni! (...) ale naszą ufność pokładamy w Dziewicy Wspomożycielce*¹⁹.

16–22 września

Episkopat Polski uczestniczy na Jasnej Górze w ćwiczeniach rekolekcyjnych, prowadzonych przez o. Jana Rostworowskiego TJ*.

20 września

Godz. 8.00. W kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej Jasnogórskiej odprawia Mszę św. dziękczynną za 25 lat kapłaństwa.

Godz. 10.00. Przewodniczy obradom 13. Konferencji Plenarnej Episkopatu Polski. W wystąpieniu wprowadzającym informuje biskupów o nowych próbach rozbicia jedności Kościoła poprzez działalność Komisji Księży przy ZBOWiD i zaznajamia z bolesnymi dla Kościoła skutkami ogłoszenia przez rząd dekretu *O stowarzyszeniach* z 5 sierpnia, a także wydania wielu innych dekretów i rozporządzeń ograniczających prawa Kościoła.

21 września

W drugim dniu obrad Konferencji Plenarnej Episkopatu Polski otrzymuje informację, że na podstawie uchwały Rady Ministrów zostało upaństwowionych kilkanaście szpitali. Konferencja pisarzy katolickich. Klimat rekolekcji i obrad Konferencji Plenarnej Episkopatu Polski wyraża w słowach: *W niezwykle ciężkich dla Kościoła chwilach, gdy życie katolickie krępowane było powodzią niegodziwych „praw sierpniowych”, gdy istnienie zakonów było zagrożone, gdy przewrotne prawo „o wolności wyznania” gotowało nowe udreki, gdy nawet małe dziatki w bezbożniczych przedszkolach musiały bronić swego paciorka – biskupi polscy, w liczbie przeszło czterdziestu, przy udziale Kardynała Adama Sapiehy (...) w dwudniowych obradach obmyślali, jak zabezpieczyć prawa Kościoła świętego w swej katolickiej Ojczyźnie, jak uratować zasłużone przez wieki swej pracy dla Narodu – zakony, jak prowadzić lud do Boga*²⁰.

19 Ksiądz Kardynał Stefan Wyszyński, Prymas Polski, Konfrater i Protektor Zakonu Paulinów, dz. cyt., AJG III 353, s. 15.

20 Tamże, s. 99.

3. Zaślubia naród z Jasnogórską Królową Polski

26 sierpnia

Uroczystość Matki Bożej Jasnogórskiej

Na Jasnej Górze wobec ponad milionowej rzeszy pielgrzymów tekst Jasnogórskich Ślubów Narodu przygotowanych przez Prymasa Polski wypowiada bp Michał Klepacz. W Komańczy Ksiądz Prymas, łącząc się duchowo z Jasną Górą, zapisuje: *Ufam, że Królowa Niebios i Polski dozna dziś wielkiej chwały na Jasnej Górze. Jestem już w pełni spokojny. Dokonało się dziś wielkie dzieło. Spadł kamień z serca. Oby stał się chlebem dla Narodu*⁵¹.

29 sierpnia

Z Komańczy pisze do generała Zakonu Paulinów o. Alojzego Wrzalika* w odniesieniu do Jasnogórskich Ślubów: *Stał się cud wiary! Może wszyscy uwierzą w potęgę Jasnej Góry w Polsce! Wszyscy, a więc Generał Paulinów i Księża Biskupi i Duchowieństwo i Lud Boży. Ja wierzę już od dawna. Bóg jeszcze raz pokazał, w imię jakiej Siły trzeba jednoczyć i odradzać Naród*⁵².

14 września

W liście do przeora jasnogórskiego o. Jerzego Tomzińskiego* pisze z Komańczy: *Pragnę w tych krótkich słowach dać wyraz swej radości ze wszystkiego, co się stało 26 sierpnia na Jasnej Górze. Myślę, że Matka Boża nam wszystkim oczy otworzyła na swoją Potęgę w Polsce. Nie myśleliśmy, że aż tak głęboko tkwi w sercu Narodu*⁵³.

⁵¹ S. Wyszyński, *Zapiski więzienne*, dz. cyt., s. 249–250.

⁵² S. Wyszyński, *List do generała Zakonu Paulinów o. Alojzego Wrzalika*, Komańcza 29 VIII 1956 r., AJG, III 353, s. 154.

⁵³ S. Wyszyński, *List do przeora Jasnej Góry o. Jerzego Tomzińskiego*, Komańcza, 14 IX 1956 r., AJG, III 353, s. 155.

26 października

Uwolnienie z więzienia Prymasa Polski – Protektora i Konfratra Zakonu Paulinów: *Pragnąłem od razu jechać z Komańczy do Warszawy przez Jasną Górę, ale odpowiednie czynniki nagliły do pośpiechu, aby wcześniej stanąć w stolicy*⁵⁴.

29 października

Telegram z Warszawy uwolnionego z więzienia Księdza Prymasa: *Spieszę z wyrazami wdzięczności dla Zakonu Ojców Paulinów za modlitwy, którymi wspierali mnie przez trzy lata przed Tronem Zwycięskiej Pani Jasnogórskiej*⁵⁵.

31 października

Bp Zdzisław Goliński, ordynariusz diecezji częstochowskiej, odprawia w bazylice jasnogórskiej nabożeństwo dziękczynne za uwolnienie z więzienia Prymasa Polski.

2 listopada

Godz. 17.00. W kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej Jasnogórskiej, w obecności księży biskupów: Zdzisława Golińskiego*, Stanisława Czajki*, Antoniego Baraniaka*, ojców paulinów, licznie przybyłych mieszkańców Częstochowy i pielgrzymów, dziękuje Matce Bożej za uwolnienie z więzienia:

*Najodpowiedniejsze byłoby teraz milczenie... Jest to bowiem chwila bardzo wielka i bardzo doniosła: spotkania z moją najlepszą Panią, Matką Jasnogórską, Dziewicą Wspomożycielką, która była mi wszystkim w trudnych, lecz zaszczytnych dniach mego więzienia, gdy Prymasowi Polski dana była radość dla Imienia Bożego zelżywość cierpieć. Ta, przed Obliczem, której teraz stoję, była mi przez cały ten czas mocą i wytrwaniem, światłem i oparciem, pociechą, nadzieją i pomocą nieustanną – prawdziwą Dziewicą Wspomożycielką, Virgo Auxiliatrix! Pomogła mi przetrwać wszystko, co z ręki najlepszego Ojca mnie spotkało. (...) Jest to więc chwila mego spotkania z Panią i Matką moją*⁵⁶.

Godz. 19.00. W bazylice jasnogórskiej przewodniczy modlitwie Apelu Jasnogórskiego z udziałem biskupów częstochowskich: generała Zakonu Paulinów

54 S. Wyszyński, *Dzieła zebrane*, t. 3, 1956–1957, dz. cyt., s. 8.

55 Telegram kard. S. Wyszyńskiego do ojców paulinów, AJG, III 353, s. 156.

56 S. Wyszyński, *Dzieła zebrane*, t. 3, 1956–1957, dz. cyt., s. 7.

oraz licznie przybyłych duszpasterzy, zakonników, sióstr zakonnych i wiernych. W dłuższym przemówieniu podkreśla: *Wierzimy, że Polska – naród prawdziwie inteligentny i kulturalny, miłujący wolność, prawdę, sprawiedliwość, raz jeszcze całemu światu otworzy oczy na to, jak trzeba budować...*

Niech więc z Jasnej Góry nie ustaje nigdy potężne wołanie: Chcemy budować fundamenty na górach świętych. (...) Ufamy Maryi, wierzymy Maryi, klękamy przed Nią i biegniemy na każde Jej zawołanie, a zwłaszcza stajemy ochotnie na Apel Jasnogórski⁵⁷.

3 listopada

Po odprawieniu Mszy św. w kaplicy Cudownego Obrazu wpisuje do Księgi Pamiątkowej następujące słowa: *Dziewicy Wspomożycielce, Królowej Polski, Pani Jasnogórskiej w pielgrzymim hołdzie, dziękuję za opiekę nade mną w ciągu*

⁵⁷ Tamże, s. 18.

trzech lat więzienia mojego w Rywałdzie, Stoczku, Prudniku i Komańczy. Siebie i swoje Archidiecezje, Polskę całą oddaję pod opiekę Macierzyńską Maryi, a konfratrów moich, Ojców Paulinów, proszę o pamięć przed Tronem Łaski. Jasna Góra, 3 XI 1956 r. + Stefan Kardynał Wyszyński Prymas Polski⁵⁸.

Podczas pożegnального spotkania z paulinami generał paulinów o. Alojzy Wrzalik prosi Księdza Prymasa o objęcie protektoratu honorowego nad Zakonem Świętego Pawła Pierwszego Pustelnika.

2 grudnia

Ogólnopolska Pielgrzymka Służby Zdrowia [ok. 3 tys. uczestników]. Prymas Polski głosi słowo Boże, ukazując Maryję jako źródło życia Narodu i wzywa do włączenia się w wypełnianie Jasnogórskich Ślubów.

Wasze miejsce w żywym organizmie ochrzczonego Narodu, który odnowił śluby królewskie. Trzeba nareszcie zrozumieć Ewangelię! Musi ją zrozumieć, najmilsze dzieci Boże, nie tylko lud, który 26 sierpnia stał pod wałami jasnogórskimi, ale musicie zrozumieć Ewangelię i wy, wybrani Boży, zebrani tutaj, w kaplicy Matki Życia! Aby to zrozumieć, trzeba się włączyć w życie ludu i jego potrzeby. Trzeba zacząć mówić jego językiem, aby inteligencja polska nie została jakąś sektą w organizmie narodu. Nie chcecie, aby waszym imieniem przyozdabiano tylko programy polityczne. (...) Dlatego, najmilsi, gdy stoicie w kolebie duchowej życia narodu i włączacie się w echa Ślubowań sierpniowych, uchwycicie tony i tęsknoty dziejowej melodii Narodu. Będziecie powtarzali mężnym umysłem i gorącym sercem te same zobowiązania, które wtedy były uczynione⁵⁹.

Grupie służby zdrowia z Krakowa przewodniczy ks. prof. Karol Wojtyła*.

3 grudnia

Zwołuje i przewodniczy obradom Komisji Maryjnej Episkopatu Polski. We wprowadzeniu zapowiada program prac ukierunkowany na pomoc w przygotowaniu materiałów dla duszpasterzy w perspektywie obchodów Milenium Chrztu Polski, a w bliższej perspektywie przygotowania całego Narodu na ponowienie Jasnogórskich Ślubów we wszystkich kościołach w dniu 5 maja 1957 roku. Obszernie omawia rolę Jasnej Góry w pracy nad odrodzeniem Narodu. Jako

58 *Księga Pamiątkowa 1951–1976*, AJG, nr 3645, s. 119.

59 S. Wyszyński, *Dziela zebrane*, t. 3, 1956–1957, dz. cyt., s. 53–56.

centrum życia religijnego w Polsce ma ona specjalne zadania. Na swojego współpracownika mianuje bp. Zdzisława Golińskiego, ordynariusza diecezji częstochowskiej, który z czasem będzie pełnił funkcję przewodniczącego Komisji Maryjnej, a także o. Jerzego Tomzińskiego*, ówczesnego przeora Jasnej Góry. Liczba uczestników mogła być każdorazowo poszerzana, w zależności od podejmowanej problematyki.

1957

26 kwietnia

Przybywa z bp. Lucjanem Bernackim* na Jasną Górę.

27 kwietnia

Godz. 6.00. Modli się w kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej.

W bazylice jasnogórskiej przewodniczy w pogrzebie śp. generała Zakonu Paulinów, o. Alojzego Wrzalika, odprawia Mszę św. i wygłasza żałobną egzortę. Podkreśla całkowite oddanie zmarłego Kościołowi w Polsce w trudnych latach stalinowskiego reżimu. Wraz z Prymasem uczestniczą biskupi: Zdzisław Goliński, Stanisław Czajka, Franciszek Jop, Lucjan Bernacki, Herbert Bednorz.

Godz. 11.30. Spotyka się z Instytutem Prymasowskim Ślubów Narodu, za poznaje się z prowadzonymi pracami.

W godzinach popołudniowych prof. Leonard Torwirt* przedstawia stan przygotowywanej kopii Obrazu Matki Bożej Jasnogórskiej, która pobłogosławiona przez Piusa XII w Rzymie będzie nawiedzać parafie w Polsce.

2 maja

Godz. 21.00. W kaplicy Cudownego Obrazu przewodniczy modlitwom Apelu Jasnogórskiego.

3 maja

Uroczystość Najświętszej Maryi Panny Królowej Polski

Rozpoczęcie Wielkiej Nowenny przed Tysiącleciem Chrztu Polski.

Przekazuje wotum wdzięczności Matce Bożej Jasnogórskiej za przetrwanie więzienia i uwolnienie – srebrną plakietę z herbem Prymasa Polski, z widokiem katedry gnieźnieńskiej i warszawskiej oraz grawerowanym napisem:

Prymas Polski +Stefan Kardynał Wyszyński uwolniony po trzech latach z więzień dziękuje Zwycięskiej Dziewicy Wspomożycielce Królowej Polski za prze-możną opiekę w czasach niewoli. Rywałd Królewski 1953 r. Stoczek Warmiński 1953–54 r. Prudnik Śląski 1954–55 r. Komańcza k/Sanoka 1955–56 r.

Plakietka wotywna znajduje się na ołtarzu Matki Bożej obok przestrzelonego pasa sutanny Ojca Świętego Jana Pawła II, w czasie zamachu 13 maja 1981 roku.

Godz. 11.00. Na Szczycie jasnogórskim, po powitaniu przez ordynariusza częstochowskiego, bp. Zdzisława Golińskiego, podczas sumy pontyfikalnej celebrowanej z udziałem Episkopatu Polski, ponad dwóch tysięcy kapłanów diecezjalnych i zakonnych, pół miliona przybyłych pielgrzymów z całej Polski, Ksiądz Prymas ponawia Jasnogórskie Śluby Narodu i inauguruje dzieło Wielkiej Nowenny.

W dłuższym kazaniu ukazuje sens i cel rozpoczynającej się Wielkiej Nowenny Tysiąclecia. Śluby Jasnogórskie miały być ponawiane corocznie na Jasnej Górze 3 Maja, a w parafiach w pierwszą niedzielę po 3 maja. Program Wielkiej Nowenny miało stanowić realizowanie poszczególnych zobowiązań z rotty Ślubów w celu odrodzenia moralno-społecznego Narodu przed Milenium Chrztu Polski. Według słów Prymasa Polski program ten miał skupić życie rodzinne, dać równowagę i spokój życiu społecznemu całego Narodu, osiągnięte

przez sprawiedliwość i miłość społeczną. Na koniec kazania Ksiądz Prymas informuje, że udaje się do Rzymu z kopią Cudownego Obrazu Matki Bożej i zachęca pielgrzymów do pracy duchowej nad sobą: *Do pracy, najmilsze dzieci, do wspaniałego dzieła! Niech krzepią się duchy, niech ożywią się serca, niech myśli patrzą głęboko w przyszłość, niech pragną przetrwać niejedno tysiąclecie. A naród niech włada tą ziemią, którą otrzymał od Boga z rozkazem: „Czyńcie sobie poddaną ziemię polską” w miłości Chrystusowej i sprawiedliwości iście maryjnej, pod opieką Kościoła Bożego*⁶⁰.

60 S. Wyszyński, *Dzieła zebrane*, t. 3, 1956–1957, dz. cyt., s. 237.

Bezpośrednio po Mszy św. kieruje słowo do dzieci ze Śląska, które złożyły w kaplicy Matki Bożej w woreczkach złotą pszenicę ziemi śląskiej – *symbol swoich dobrych uczynków, małych wprowadzie dziecięcych, ale jakże drogich Ojcu Niebieskiemu – uczynków zwycięstw nad sobą. Prosiły, abym tę pszenicę wziął i zawiózł do Rzymu na Hostię dla Ojca Świętego... Jakże to wymowny znak! Pszenica dzieci śląskich to znak przedziwnej wspólnoty, która łączy cały naród. Łączy ona teraz w modlitwie nas wszystkich. Łączy z nami dzieci ziemi polskiej, przybyłe z ziemi amerykańskiej nasze siostry – Polki z Ameryki, które zapragnęły dołączyć się do naszych modlitw ku czci Matki Boga – Człowieka i Królowej Polski*⁶¹.

Po sumie poświęca złote zwieńczenia z rzeźbą Matki Bożej Jasnogórskiej w bramie króla Stanisława Augusta Poniatowskiego [odtąd nosi nazwę Matki Bożej Zwycięskiej]. Następnie w Sali Rycerskiej poświęca tablicę pamiątkową Ślubów Jana Kazimierza, wykonaną według projektu Zofii Trzczińskiej-Kamińskiej. Na zakończenie otrzymuje z rąk o. Kajetana Raczyńskiego, wikariusza generalnego ojców paulinów, dekret Stolicy Apostolskiej mianujący Prymasa Polski protektorem Zakonu Paulinów. Przy tej okazji Ksiądz Prymas wygłasza przemówienie: *Rodzina zakonna paulinów, wierna swoim konstytucjom, regułom, ślubom, zwyczajom, wierna swojemu powołaniu, powinna być świadoma, że charakter pracy znacznie się zmienił i nadal będzie się zmieniał, bo wasza praca musi być jak najbardziej apostołska, systematycznie planowana, oddziałująca na całą Polskę (...).*

*Jakże szczęśliwie się dzieje, że w dniu Królowej Polski, z woli Stolicy świętej obejmują swój protektorat nad wami, ojcowie i bracia (...). Miłość dla wspólnej sprawy, która nas łączy w paulińskiej rodzinie zakonnej, na służbie u Najświętszej Pani i Królowej Polski*⁶².

W godzinach popołudniowych spotyka się w Sali Rycerskiej z pielgrzymką grupy Polek z Ameryki, do których wygłasza przemówienie: *Najmilsze dzieci Boże! Największą siłą, która nas łączy poprzez oceany, która daje wspólny język, prócz tego ojczystego, to jest siła Kościoła Chrystusowego. I tę siłę ceńcie sobie bardzo*⁶³.

61 Tamże, s., 223–224.

62 S. Wyszynski, *Dzieła zebrane*, t. 3, 1956–1957, dz. cyt., s., 240–241.

63 Tamże, s. 226.

4. Oddaje w niewolę Maryi zniewolony naród

1966

3 maja

Uroczystość Najświętszej Maryi Panny Królowej Polski

Godz. 8.00. W kaplicy Cudownego Obrazu odprawia Mszę św. w intencji owocnych obchodów Milenium Chrztu Polski, wobec organizowania kontrobchodów przez władze komunistyczne.

Godz. 10.00. Ksiądz Prymas przewodniczy uroczystej procesji tysiąclecia z Cudownym Obrazem Matki Bożej Jasnogórskiej na Szczyt jasnogórski. Podczas *Procesji Tysiąclecia* po wałach Cudowny Obraz Matki Bożej niosą między innymi: Prymas Polski, biskupi pierwszej polskiej metropolii, księża, przedstawiciele zakonów, naukowcy, pisarze, prawnicy, Komisja Maryjna Episkopatu Polski, Instytut Prymasowski Ślubów Narodu, paulini, ponownie Ksiądz Prymas i biskupi. Łącznie czternaście grup niesie Jasnogórski Wizerunek Królowej Polski. Stacje historycznie dotyczące dziejów Kościoła i państwa polskiego prezentuje komentator ze Szczytu jasnogórskiego. Komitet honorowy stanowią: prof. Józef Kostrzewski z Uniwersytetu Poznańskiego, profesoro- wie Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego i Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie.

Godz. 11.00. Po przybyciu procesji na Szczyt, Cudowny Obraz Matki Bożej zostaje umieszczony na odpowiedniej wysokości, aby mógł być widziany przez wszystkich pielgrzymów zgromadzonych na placu.

Ksiądz Prymas, poproszony przez o. Teofila Krauzego, przeora jasnogórskiego, poświęca i nakłada ufundowane przez siebie milenijne korony na skronie Dzieciątka Jezus i Matki Bożej Jasnogórskiej w asyście metropolitów: krakowskiego, wrocławskiego i poznańskiego. Na miejsce diademów podarowanych przez Piusa X zostały nałożone korony ze złota – stylizowane lilie andegaweńskie.

Przemówienie powitalne legata papieskiego wygłasza w imieniu Episkopatu Polski abp Antoni Baraniak, a w imieniu Jasnej Góry – generał Zakonu Paulinów o. Jerzy Tomziński.

Przy oryginalnym ołtarzu wykonanym w kształcie chrzcielnicy, uroczystej Mszy św. pontyfikalnej przewodniczy abp Karol Wojtyła, metropolita krakowski.

Prymas Polski wygłasza kazanie, ukazując historyczny kontekst mającego nastąpić Aktu oddania Maryi: *Obecnie jesteśmy na Jasnej Górze, bo chcemy wypowiedzieć naszą wdzięczność Bogu za Maryję, za Jej obecność w Misterium Chrystusa i Kościoła, i za Jej obecność w niełatwych dziejach naszego Narodu. (...) „Gaude Mater Polonia – Raduj się, Matko Polsko!”*. *O jakże bogata jest nasza przeszłość dziejowa, która sprawiła, że weszliśmy w terażniejszość i oto – tu stoimy!*

Terażniejszość nam mówi: Polska – nadal wierna! Polska do dziś dnia – wierna! Polska silna i radosna, zwycięstwem Wiary! Wiary miłującej Boga i ludzi! Wiary służącej Narodowi nadzieją! Wierzmy mocno, ożywiając naszą wiarę szczególnie dzisiaj, w tym momencie, przed Aktem oddania Polski w macierzyńską niewolę Maryi, dla ubezpieczenia wiary Narodu, że nasza wierność Bogu jest nam w szczególny sposób wysłużona przez Matkę Najświętszą, której my

dochowujemy wierności; że to przykładowi Matki Chrystusowej, stojącej pod Krzyżem Syna, zawdzięczamy wytrwanie na Kalwarii Narodu i Kościoła w Polsce; że dzięki Matce Kościoła jesteśmy i dziś nadal wierni Kościołowi Jej Syna¹⁰⁷.

Po wygłoszeniu kazania ma miejsce historyczne wydarzenie, Ksiądz Prymas wypowiada Akt oddania Polski w macierzystą niewolę Maryi za wolność Kościoła w Polsce i w Świecie Współczesnym, wobec Episkopatu Polski, w imieniu około trzystutysięcznej rzeszy pielgrzymów, zebranych na jasnogórskim placu, reprezentujących Kościoł w Polsce.

Godz. 14.00. W refektarzu paulińskim, na zakończenie obiadu, Prymas Polski serdecznie dziękuje Episkopatowi Polski, gościom i gospodarzom za przygotowanie i udział w uroczystości.

Godz. 15.30. W bazylice jasnogórskiej Ksiądz Prymas poświęca nowe tabernakulum i wraz z Episkopatem Polski w Bibliotece paulińskiej podpisuje tekst Aktu Oddania Matce Bożej.

107 S. Wyszyński, „*Gody Tysiąclecia*” na Jasnej Górze. Historyczny Akt Nowego Tysiąclecia – W Macierzyńską Niewolę Maryi za wolność Kościoła! – żywym wotum wdzięczności Narodu, 3 v 1966, w: tegoż, *KiPA*, t. 23, s. 338–339, Cz.

Godz. 16.30. W bazylice jasnogórskiej bierze udział w spotkaniu z duchowieństwem, [około 3 tys. osób], przybyłym na milenijne uroczystości z całej Polski. Wygłasza dłuższą konferencję, wyjaśnia podłoże konfliktu z rządem PRL na tle zaproszenia na uroczystości milenijne Ojca Świętego Pawła VI i biskupów niemieckich.

Godz. 17.00. Wygłasza przemówienie do sióstr zakonnych zgromadzonych w jasnogórskim Wieczerniku.

Godz. 18.00. Na dziedzińcu klasztorным uczestniczy w pokazie tańców ludowych zespołów góralskich z Zakopanego i Koniakowa.

Godz. 19.00. Na Szczycie jasnogórskim druga wielka celebrazja Milenium, przede wszystkim dla mieszkańców Częstochowy [około 300 tys.], z ponowieniem Aktu oddania Matce Bożej w niewolę miłości.

Godz. 20.00. Uczestniczy w nabożeństwie dla pielgrzymów Polonii z USA [Chicago i Buffalo], jak również indywidualnych pielgrzymów z Czechosłowacji, Jugosławii, Niemiec, wśród nich duchownych incognito.

Ksiądz Prymas wygłasza słowo Boże, nawiązuje do milenijnego Aktu Oddania. Pod koniec dnia przesyła telegram do Ojca Świętego Pawła VI z informacją o przebiegu uroczystości milenijnych i zapewnieniem o codziennych modlitwach w jego intencji.

Godz. 21.00. Wraz z całym Episkopatem przybywa na wieczorne modlitwy do Pani Jasnogórskiej. W imieniu polskiego Narodu wypowiada pełne miłości i przebaczenia słowa modlitwy apelowej. Podczas Apelu Jasnogórskiego ponawia z pielgrzymami Akt osobistego oddania się w macierzyńską niewolę Maryi.

Po pracowitym dniu dokonuje swoistego podsumowania – ujawnia kontekst polityczny dokonanego Aktu: *Wobec totalnego zagrożenia Narodu, będącego pod przemocą Moskwy, wobec ateizacji programowej, popieranej przez PZPR, wobec wyniszczenia biologicznego – trzeba głębokiego nurtu nadprzyrodzonego, by Naród świadomie czerpał z Kościoła moce Boże i umacniał nimi swoje życie religijne i narodowe. Bodaj nigdzie jak w Polsce zagrożonej totalnie, nie odczuwa się tak ścisłego związku między Kościołem a Narodem. Nasza „teologia doczesności” wymaga aż takiego oddania się w ręce Świętej Bożej Rodzicielki, byśmy mogli spełnić zadania¹⁰⁸.*

108 S. Wyszyński, *Zapiski milenijne. Wybór z dziennika „Pro memoria” z lat 1965–1967*, wybór i oprac. M. Okońska, M. Plaskacz, A. Rastawicka, Warszawa 1996, s. 74–75.

4 maja

Godz. 8.00. W kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej Jasnogórskiej odprawia Mszę św. dziękczynną za łaskę przeżycia podniosłych chwil Milenium. W wygłoszonym słowie Bożym wyjaśnia pielgrzymom istotny sens dokonanego Aktu Oddania Matce Bożej w niewolę miłości.

Godz. 9.30. Spotkanie z Prymasowskim Instytutem Ślubów Narodu wraz z generałem Zakonu Paulinów o. Jerzym Tomzińskim i przeorem Jasnej Góry o. Teofilem Krauzem. Wskazuje efekty współpracy, która zaowocowała uroczystymi obchodami milenijnymi, pomimo usilnych przeciwdziałań władz państwowych.

Godz. 14.00. Prowadzi rozmowy na temat obchodów Milenium w diecezjach z biskupami: Janem Nowickim* z Gdańska, Józefem Drzazgą* z Olsztyna i Władysławem Jędruszukiem* z Drohiczyzna.

5 maja

Godz. 9.30. W domu arcybiskupów warszawskich Prymas Polski przyjmuje wracającego z Jasnej Góry wikariusza generalnego z Bratysławy, który w imieniu swojego ordynariusza próbuje wyjaśnić sprawę braku otrzymania zaproszenia na uroczystości milenijne do Polski.

8 maja

Obraz Nawiedzenia na dwa dni przed głównymi uroczystościami był przewożony do katedry wawelskiej. Jednak władze świeckie zmieniły trasę przejazdu.

Godz. 9.00. W Krakowie Prymas Polski wraz z abp. Karolem Wojtyłą, całym Episkopatem i pielgrzymami, udaje się w milenijnej procesji archidiecezji krakowskiej z Wawelu na Skałkę z kopią Cudownego Obrazu Matki Bożej Jasnogórskiej. Abp Karola Wojtyła przewodniczy uroczystej sumie pontyfikalnej i ponawia Akt oddania Matce Bożej w niewolę miłości za wolność Kościoła w Polsce i w świecie. Na koniec uroczystości Ksiądz Prymas głosi słowo Boże o św. Stanisławie, w którym po ukazaniu dziejowych powiązań Narodu ochrzczonego z Kościołem, wyjaśnia istotę obecności Kościoła we współczesnym świecie.

Godz. 14.30. Przewodniczy procesji z Obrazem Matki Bożej Jasnogórskiej ze Skałki do katedry wawelskiej.

Godz. 19.00. Uczestniczy w pożegnaniu kopii Cudownego Obrazu nawiedzającego parafie. Ze względu na rzesze zgromadzonych wiernych ceremonia odbyła

się na podium przed Kaplicą Zygmuntofską. Po wysłuchaniu przemówienia abp. Karola Wojtyły i odmówieniu przez niego Aktu oddania Matce Bożej archidiecezji krakowskiej, wygłasza słowo końcowe, zamykające milenijne obchody w Krakowie, w którym dziękuje wszystkim przybyłym za uświetnienie uroczystości. Uczestniczy w odprowadzeniu wędrującego obrazu Matki Bożej do kaplicy samochodowej.

14 maja

Godz. 18.30. Z Krakowa przybywa na Jasną Górę.

Godz. 19.00. Spotyka się z paulinami. Generał paulinów o. Jerzy Tomziński z okazji 20-lecia sakry biskupiej Księdza Prymasa składa gratulacje i serdeczne życzenia w imieniu wszystkich jasnogórskich paulinów, zapewnia o woli współpracy Jasnej Góry z Episkopatem Polski.

Godz. 21.00. W kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej przewodniczy modlitwom Apelu Jasnogórskiego i wygłasza konferencję, do przybyłych z pielgrzymką studentów na temat Aktu oddania Maryi dokonanego tutaj 3 maja.

15 maja

Godz. 8.00. W kaplicy Cudownego Obrazu odprawia Mszę św. w intencjach młodzieży akademickiej, która mimo trudności, a niekiedy represji, przybyła z milenijną pielgrzymką do Matki Bożej.

Godz. 10.00. W bazylice jasnogórskiej uczestniczy we Mszy św. w intencji młodzieży akademickiej, celebrowanej przez bp. Lucjana Bernackiego*, wikariusza generalnego archidiecezji gnieźnieńskiej.

W słowie Bożym wyjaśnia studentom istotę milenijnego Aktu oddania Narodu. Zachęca również młodzież akademicką do pogłębiania życia i wiedzy religijnej. Na zakończenie odczytuje rotę Ślubowań Akademickich.

Godz. 14.00. Uczestniczy w Drodze Krzyżowej na jasnogórskich wałach, przygotowanej przez Duszpasterstwo Akademickie. Na zakończenie udziela razem z 30 duszpasterzami akademickimi błogosławieństwa.

Godz. 21.00. W kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej prowadzi modlitwy i rozważanie Apelu Jasnogórskiego. Królowej Polski poleca młodą inteligencję dojrzewającą do posługi społeczeństwu w trudnym okresie narzucanej ideologii obcej chrześcijaństwu.